

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ КОМУНІКАЦІЙ МІЖ СУДОМ ТА УЧАСНИКАМИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ, МІЖ СУДОМ ТА ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ

У статті проаналізовано питання оперативного обміну інформацією між судами та учасниками судових процесів та іншими органами. Висвітлено як проблеми використання існуючого функціоналу обробки технологічних процесів для обміну інформацією, так і запропоновано впровадження нового функціоналу з обміну даними між судом та іншими організаціями, установами та підприємствами. Авторка акцентувала увагу на необхідності нормативно-правового закріплення вимог щодо використання такого функціоналу.

Ключові слова: інформаційні технології, комунікації, суд, учасники судового процесу, державні органи.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день громадськість дуже гостро хвилює проблема відкритості та прозорості здійснення судочинства і загальної роботи судів України. При цьому громадські активісти, а інколи і деякі посадові особи з керівного складу держави ставлять під сумнів якість рівня судового захисту прав і свобод громадян та юридичних осіб; доступності, довіри до органів правосуддя, що, у свою чергу, призводить до погіршення ставлення населення до судів, їх ролі та соціальної значимості; формування негативного іміджу судової системи в цілому.

Метою даної роботи є дослідження й аналіз існуючих проблем у використанні оперативного обміну інформацією між судом та учасниками судового процесу, між судом та іншими державними органами.

Об'єктом даного дослідження є практичне використання та нормативно-правове закріплення використання інформаційних технологій комунікацій між судом та учасниками судового процесу, державними органами, підприємствами, установами, організаціями.

Виклад основного матеріалу. Станом на сьогоднішній день уже впроваджено та використовується ряд інноваційних технологічних процесів для обміну інформацією як між судом та учасниками судових процесів, так і між судом та іншими органами з питань розгляду справ та звернення судових рішень до виконання. Однак, як виявляється на практиці, деякі з них є не досить досконалими та мають бути приведені у відповідність до потреб їх користувачів у нормативно-правовому та технічному вигляді.

Автоматизована система документообігу суду. Підпунктами 1.4.1–1.4.6 п. 1.4 Положення про автоматизовану систему документообігу суду (далі – По-

ложення), затвердженого рішенням Ради суддів України від 26 листопада 2010 р. №30 [1], зі змінами та доповненнями, визначено, що у місцевих та апеляційних адміністративних і господарських судах, Вищому адміністративному суді України та Вищому господарському суді України використовується комп'ютерна програма «Діловодство спеціалізованого суду»; у місцевих та апеляційних загальних судах (крім апеляційного суду міста Києва) використовується комп'ютерна програма «Д-3»; в апеляційному суді міста Києва використовується Автоматизована система електронного документообігу «Апеляція»; у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ використовується Автоматизована система діловодства ВССУ; у Верховному Суді України використовується Єдина автоматизована система діловодства Верховного Суду України. З цього вбачається, що у судах різної юрисдикції та інстанції використовуються різні автоматизовані системи. Згідно з Концепцією галузевої програми інформатизації судів запровадження єдиної автоматизованої системи документообігу суду в усіх судах України буде запорукою вдалої реалізації проекту «Електронний суд». Слід додати, що використання єдиної автоматизованої системи документообігу також позитивно вплине на обмін інформацією в електронному вигляді безпосередньо між різними судами однієї інстанції, судами різних інстанцій, судами та центральною базою даних.

Електронний суд. Під час старту впровадження системи «Електронний суд» її необхідність була зумовлена, по-перше, забезпеченням своєчасного отримання повісток та повідомлень про розгляд судових справ, по-друге, значною економією коштів на відправку поштової кореспонденції та судових рішень.

Запровадження цієї системи має на меті забезпечити безперервність судового процесу з використанням новітніх інформаційних технологій, організацію повного циклу електронного документообігу в судовій системі (від підготовки до підписання та відправлення документів сторонам судового процесу, іншим судам та державним органам і установам), а саме: здійснення подальших процесуальних дій у рамках провадження за допомогою електронного документообігу; отримання відомостей про хід справи; одержання інформації про результати провадження в електронному вигляді. Відповідно до наказу Державної судової адміністрації України від 31.05.2013 р. № 72 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу» [2], зі змінами, внесеними наказом ДСА України від 14.06.2013 р. № 81, з 17 червня 2013 р. в місцевих та апеляційних судах загальної юрисдикції запроваджено обмін електронними документами між судом та учасниками судового процесу (кримінального провадження) із застосуванням автоматизованої системи документообігу суду відповідно до Тимчасового регламенту обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу, затвердженого наказом Державної судової адміністрації України від 7 вересня 2012 р. № 105 [3], за винятком положень стосовно надсилання до суду електронних документів учасниками судового процесу (кримінального провадження). Тимчасовий регламент визначає порядок обміну документами в електронному вигляді паралельно з документами у паперовому вигляді відповідно до процесуального законодавства. При цьому принцип упровадження електронного суду в частині значної економії коштів на відправлення поштової кореспонденції та судових рішень не дотримується, а отже, змін у цій частині потребують процесуальні закони. Було б зручно застерегти такий порядок отримання процесуальних документів учасниками процесу (кримінального провадження): фізична або юридична особа подає до суду заявку на отримання електронних документів лише один раз після реєстрації скриньки; у суді відкривають підписку даній особі по певній справі; у подальшому – у випадку надходження до суду заяви, матеріалів справи за участю даної особи – подання заявки не обов'язкове, у новоствореній справі судом автоматично створюється підписка на отримання документів в електронному вигляді. Слід передбачити в кримінальних провадженнях підписку за замовчуванням для прокуратури.

SMS-повідстки та повідомлення. З 1 жовтня 2013 р. у всіх місцевих та апеляційних загальних судах запроваджено порядок щодо надсилання судами

учасникам судового процесу та кримінального провадження текстів судових повісток у вигляді SMS-повідомлень (згідно з наказом Державної судової адміністрації України від 20 вересня 2013 р. № 119 «Про реалізацію проекту щодо надсилання судами SMS-повідомлень учасникам судового процесу (кримінального провадження) у місцевих та апеляційних загальних судах») [4]. Даний функціонал реалізовано згідно з ч. 1 ст. 135 Кримінального процесуального кодексу України [5] та згідно з ч. 6 ст. 74 Цивільного процесуального кодексу України [6]. Слід зазначити, що деякі правники (адвокати) ставлять під сумнів законність здійснення таких викликів шляхом SMS-повідомлень. У зв'язку з цим вважаю, що безпосередньо в процесуальному законі повинна бути чітка вказівка на те, що допускається виклик учасників процесу шляхом SMS-повідомлень. Крім того, слід передбачити таку можливість не лише в КПК України та ЦПК України, а й упровадити даний функціонал для спеціалізованих судів та доповнити відповідними вимогами Кодекс адміністративного судочинства України та Кодекс України про адміністративні правопорушення. Було б зручно застерегти порядок отримання SMS-повідомлень та викликів аналогічно вищевикладеному щодо отримання документів в електронному вигляді в частині створення автоматичної підписки.

Обмін даними з прокуратурою. Порядком надсилання інформації про осіб у кримінальних провадженнях та електронних копій судових рішень щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, затвердженим спільним наказом Генерального прокурора України та Голови Державної судової адміністрації від 14.08.2014 р. № 82/108 [7] (далі – Порядок), визначено процедуру міжвідомчого обміну інформацією щодо осіб у кримінальних провадженнях, скерованих до суду відповідно до пп. 2, 3 ч. 2 ст. 283 Кримінального процесуального кодексу України [5], надсилання електронних копій судових рішень з відомостями, які не можуть бути відкриті для загального доступу, а також судових рішень за результатами розгляду апеляційних чи касаційних скарг у цих кримінальних провадженнях, ухвалених з моменту набрання чинності КПК України. Однак указаний Порядок не є конкретним описом дій у разі прийняття судом того чи іншого рішення в кримінальному провадженні щодо певної особи. При цьому жодним нормативно-правовим актом не визначено: умов обміну між базами даних судів та ЄРДР в об'єднаних кримінальних провадженнях, а також передачі до ЄРДР інформації щодо руху кримінальних проваджень з місцевого загального суду до апеляційного загального суду області для визначення

підсудності або про рух справ між місцевими загальними судами у разі передачі кримінального провадження за підсудністю. У зв'язку з цим наповнення ЄРДР інформацією стосовно руху кримінального провадження є неповним та потребує додаткового врегулювання на законодавчому рівні. Для усунення цих прогалин необхідно переглядати та змінювати спільні протоколи з цього питання Генеральної прокуратури України та Державної судової адміністрації України.

Запит суду про реєстраційні номери облікових карток платників податків боржників та стягувачів і отримання відповідей на них. Порядком надання судам загальної юрисдикції інформації про реєстраційні номери облікових карток платників податків боржників та стягувачів, затвердженим спільним наказом Державної судової адміністрації України та Державної податкової служби України від 26.02.2013 р. № 30/44 [8], встановлено правила щодо обміну запитами-відповідями між судом та Державною фіскальною службою України. Слід зазначити, що запити про РНОКПП до ДФС України направляються судами засобами автоматизованої системи документообігу, а відповіді надходять на електронну пошту суду, що викликає деякі незручності та збільшує навантаження на працівників апаратів судів, відповідальних за обробку електронної пошти. Зручнішим, на мій погляд, було б реалізувати функціонал отримання відповідей із даними щодо РНОКПП учасників процесу (кримінального провадження) безпосередньо до автоматизованої системи документообігу.

Щодо впровадження нового функціоналу з обміну даними між судом та іншими організаціями, установами та підприємствами.

Обмін даними з установами Державної пенітенціарної служби України. По-перше, необхідно створення електронних адрес установ Державної пенітенціарної служби України для офіційного листування із застосуванням захищених каналів зв'язку. На наступному етапі слід впровадити порядок надсилання судами процесуальних рішень щодо вимог про етапування обвинувачених, підсудних, засуджених до суду, щодо обрання, зміни або скасування запобіжного заходу, призначення або зміни покарання, вирішення будь-яких інших питань, пов'язаних з виконанням покарання. Такий обмін необхідно реалізувати за допомогою засобів автоматизованої системи документообігу суду із застосуванням електронно-цифрового підпису суддів за аналогією з обміном з прокуратурою та включити його до складу системи «Електронний суд». Це б дозволило не допускати порушення процесуальних строків розгляду справ у зв'язку, наприклад, з недовставкою

конвоєм до суду обвинуваченого, котрий утримується під вартою, дотримуватись чітких термінів застосування запобіжних заходів та не призводило б до безпідставного звільнення з ізоляторів тимчасового утримання обвинувачених, стосовно яких до установ запізно надходять ухвали судів про продовження терміну утримання під вартою, а також можна було б скоротити витрати на поштові відправлення. На останньому етапі слід реалізувати отримання судом від установ Державної пенітенціарної служби в електронному вигляді безпосередньо до автоматизованої системи документообігу засвідчених електронно-цифровим підписом підтверджень про направлення засуджених для відбування покарання до певної колонії та ін.

Обмін даними між судом та установами з примусового виконання судових рішень. Використання обміну інформацією в електронному вигляді із застосуванням електронно-цифрового підпису засобами автоматизованої системи документообігу з установами, які виконують важливу функцію звернення судових рішень до виконання та їх виконання, позитивно відобразиться на своєчасності, якості та повноті вчинення дій на захист прав стягувачів, а також може зекономити час та державні витрати на виготовлення копій таких рішень у паперовому вигляді. Зокрема, у тих випадках, коли звернення судових рішень до виконання відбувається через органи Державної фіскальної служби України, – забезпечити обмін такими рішеннями, що набрали законної сили, між судом та органами ДФС України. На законодавчому рівні надати судам безпосереднє право направляти в електронному вигляді засобами АСДС до органів виконавчої служби після набрання законної сили рішення та виконавчі листи в таких категоріях справ, як стягнення аліментів, трудові спори, спори щодо пенсійного забезпечення, а також у справах, що мають масовий характер, як-от – судові накази про стягнення заборгованості за комунальні послуги тощо. При цьому слід забезпечити зворотний зв'язок з органами ДФС України та виконавчої служби і судами щодо отримання останніми до АСДС підтвердження про прийняття виконавчого документа та інші дії, пов'язані з виконанням рішення. Це також позитивно відобразилось би на якості виконання рішень, оскільки трапляються непоодинокі випадки втрати виконавчих документів та прийнятих рішень у процесі їх виконання, що позбавляє стягувачів можливості належним чином захищати свої права.

Реалізація функціоналу онлайн-опитувань та онлайн-анкетування громадян – відвідувачів судів на веб-порталі «Судова влада України» та через інфор-

маційні кіоски, встановлені в приміщеннях судів. Позитивно це відобразиться на неможливості впливу працівників апаратів судів на результати таких опитувань (анкетувань) порівняно з їх проведенням останніми шляхом роздавання відвідувачам судів анкет (опитувальників) у паперовому вигляді і ручного підрахунку результатів особами, які зацікавлені в позитивних результатах. Стосовно функціоналу веб-порталу «Судова влада України» та сторінок судів у її складі хочу додати, що можна полегшити спілкування відвідувачів суду, у тому числі й учасників процесів, із судом шляхом використання електронної форми скарги, пропозицій та звернень громадян. Для цього людям не потрібно буде приходити

до суду, аби здати звернення до канцелярії для її розгляду, або попередньо записуватись на прийом до керівництва чи вичікувати певних часів прийому громадян останніми, достатньо буде заповнити онлайн-форму звернення та в один клік надіслати її на електронну адресу суду.

Висновки. Таким чином, можливо зробити чергові кроки до вдосконалення та подальшого розвитку засад інформаційного простору судової влади України, усунення негативних тенденцій у виставленні діяльності судової системи, формування принципів реалізації інформаційної відкритості судів та органів суддівського самоврядування в межах чинного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рішення Ради суддів України від 26 листопада 2010 р. № 30 «Положення про автоматизовану систему документообігу суду» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/969076/polozhenniapasds>.
2. Наказ Державної судової адміністрації України від 31.05.2013 № 72 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/N722013>.
3. Наказ Державної судової адміністрації України від 7 верес. 2012 р. № 105 «Тимчасовий регламент обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cn.dp.court.gov.ua/sud0444/reglament>.
4. Наказ Державної судової адміністрації України від 20.09.2013 № 119 «Про реалізацію проекту щодо надсилання судами SMS-повідомлень учасникам судового процесу (кримінального провадження) у місцевих та апеляційних загальних судах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/asjhdgajhdsgajhsgutuut>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
6. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 40–41, 42. – Ст. 492.
7. Наказ Генерального прокурора України та Голови Державної судової адміністрації від 14.08.2014 № 82/108 «Про затвердження Порядку надсилання інформації про осіб у кримінальних провадженнях та електронних копій судових рішень щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://consultant.parus.ua/?doc=09HDB608F8>.
8. Наказ Державної судової адміністрації України та Державної податкової служби України від 26.02.2013 № 30/44 «Про Порядок надання судам загальної юрисдикції інформації про реєстраційні номери облікових карток платників податків боржників та стягувачів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsa.court.gov.ua/userfiles/nakaz%20podatkova%20dsa%2030%2044.pdf>.

REFERENCES

1. Rishennia Rady suddiv Ukrainy vid 26 lystopada 2010 № 30 «Polozhennia pro avtomatyzovanu systemu dokumentoobihu sudu» [Decisions of the Board of Judges of Ukraine of November 26, 2010 № 30 «Regulations on the automated workflow of the court»]. *court.gov.ua*. Retrieved from <http://court.gov.ua/969076/polozhenniapasds>.
2. Nakaz Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy vid 31.05.2013 № 72 «Pro realizatsiiu proektu shchodo obminu elektronnykh dokumentamy mizh sudom ta uchasnykamy sudovoho protsesu» [Order of the State Judicial Administration of Ukraine from 31.05.2013 № 72 «On The Project for the Exchange of Electronic Documents

- Between the Court and the Parties to the Trial»]. *dsa.court.gov.ua*. Retrieved from <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/N722013>.
3. Nakaz Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy vid 07 veresnia 2012 № 105 «Tymchasovyi rehlyment obminu elektronnykh dokumentamy mizh sudom ta uchasnykamy sudovoho protsesu, zatverdzhenoho [Order of the State Judicial Administration of Ukraine from September 7, 2012 № 105 «Provisional Regulations Exchange of Electronic Documents Between the Court and the Parties to the Trial»]. *cn.dp.court.gov.ua*. Retrieved from <http://cn.dp.court.gov.ua/sud0444/reglyment>.
 4. Nakaz Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy vid 20.09.2013 № 119 «Pro realizatsiiu proektu shchodo nadsylannia sudamy SMS-povidomlen uchasnykam sudovoho protsesu (kryminalnoho provadzhennia) u mistsevykh ta apeliatsiinykh zahalnykh sudakh» [Order of the State Judicial Administration of Ukraine of 20.09.2013 № 119 «On Implementation of the Project to Send SMS-Messages the Courts of the Parties (The Criminal Proceedings) in Local and Appellate General Courts»]. *dsa.court.gov.ua*. Retrieved from <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/asjhdgajhdsgajhdsgutuut>.
 5. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine: Code of Ukraine of 13.04.2012 № 4651-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine*. 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, st. 88.
 6. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 18.03.2004 № 1618-IV [Civil Procedural Code of Ukraine: Code of Ukraine of 18.03.2004 № 1618-IV]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine*. 2004, № 40-41, 42, st. 492.
 7. Nakaz Heneralnoho prokurora Ukrainy ta Holovy Derzhavnoi sudovoi administratsii vid 14.08.2014 № 82/108 «Pro zatverdzhennia Poriadku nadsylannia informatsii pro osib u kryminalnykh provadzhenniakh ta elektronnykh kopii sudovykh rishen shchodo osib, yaki vchynyly kryminalni pravoporushennia [Order of the Prosecutor General of Ukraine and the Head of the State Judicial Administration of 08.14.2014 № 82/108 «On Approval of Sending Information About the Persons in Criminal Proceedings and Electronic Copies of Judgments Against Persons Who Have Committed Criminal Offenses»]. *consultant.parus.ua*. Retrieved from <http://consultant.parus.ua/?doc=09HDB608F8>.
 8. Nakaz Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy ta Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy vid 26.02.2013 № 30/44 «Pro Poriadok nadannia sudam zahalnoi yurysdyktsii informatsii pro reiestratsiini nomery oblikovykh kartok platnykiv podatkov borzhnykiv ta stiahuvachiv [Order of the State Judicial Administration of Ukraine and the State Tax Service of Ukraine from 26.02.2013, № 30/44 «On the Procedure of Courts of General Jurisdiction Information on Registration Numbers of Cards Account Taxpayers Debtors and Creditors»]. *dsa.court.gov.ua*. Retrieved from <http://dsa.court.gov.ua/userfiles/nakaz%20podatkova%20dsa%2030%2044.pdf>.

А. В. ВАЙВАЛА

аналитик компьютерных систем отдела статистики

Департамента поддержки и сопровождения программного обеспечения
Государственного предприятия «Информационные судебные системы»

**ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КОММУНИКАЦИЙ
МЕЖДУ СУДОМ И УЧАСТНИКАМИ СУДЕБНОГО ПРОЦЕССА,
МЕЖДУ СУДОМ И ДРУГИМИ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ОРГАНАМИ**

В статье проанализирован вопрос оперативного обмена информацией между судами и участниками судебных процессов и другими органами. Освещены как проблемы использования существующего функционала обработки технологических процессов для обмена информацией, так и предложено внедрение нового функционала обмена данными между судом и другими организациями, учреждениями, предприятиями. Автором акцентировано внимание на необходимости нормативно-правового закрепления требований относительно использования такого функционала.

Ключевые слова: информационные технологии, коммуникации, суд, участники судебного процесса, государственные органы.

H. V. VAIVALA

A Computer Systems Analyst of the Statistics Division of the Support Department
and Software Maintenance of the State enterprise «Information judicial system»

**INFORMATION TECHNOLOGY COMMUNICATIONS
BETWEEN THE COURT AND THE TRIAL PARTICIPANTS,
BETWEEN THE COURT AND OTHER STATE AUTHORITIES**

Problem setting. Today the public is acutely concerned about the problem of openness and transparency of court proceedings and the overall work of the courts of Ukraine. While community activists, and sometimes even some officials from the governing part of the state, questioned the level of judicial protection of the rights and freedoms of citizens and legal entities; accessibility, confidence in the justice system, which in turn leads to a deterioration in attitudes to the courts, their role and social significance; the formation of a negative image of the judicial system as a whole.

Target of research. The aim of this work is the study and analysis of existing problems in the use of the rapid exchange of information between the court and the members of the trial, between the court and other state authorities.

The object of the research. The object of this study is the practical use and legal consolidation of the use of information technology communications between the court and the litigants, state authorities, enterprises, institutions and organizations.

Article's main body. As of today a number of innovative technological processes has already been implemented and used for information exchange between the court and the parties to legal proceedings, and between the court and other bodies on issues of consideration of cases and appeals of court decisions for execution. However, as it turns out in practice, some of them are not perfect enough and needs to be aligned with the needs of their users in the legal and technical form. These are automated workflow system of court, electronic court, SMS subpoenas and notifications, data exchange with the Prosecutor, the request of the court on registration numbers of accounting cards of taxpayers, debtors and creditors and obtaining answers to them.

Along with this there are those ones that have not been implemented yet or even which realisation is not provided at the legislative level: data exchange with the institutions of the State penitentiary service of Ukraine, the exchange of data between the court and the institutions of enforcement of judicial decisions, as well as the implementation of the functionality of online surveys and the online questionnaire of citizens – visitors of the courts on the web-portal «the Judiciary of Ukraine» and through information kiosks installed in the premises of the courts.

Conclusion. Thus it is possible to make the next steps towards improvement and further development of the principles of the information space of the Ukrainian judiciary, eliminate negative tendencies in the nomination of the judicial system, the formation of the principles of implementation of the information openness of the courts and judicial authorities within current legislation.

Key words: information technologies, communications, court, participants of trial, public authorities.

Вайвала Г. В. Інформаційні технології комунікацій між судом та учасниками судового процесу, між судом та іншими державними органами [Електронний ресурс] / Г. В. Вайвала // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. – 2016. – № 1 (6). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/06/Vaivala6.pdf>.